

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 40.

Lýsingaprisur fyri petittreglu: 30 oyr. á forsiðuni,
20 oyr. á 3. og 4. síðu. Vór stórr lýsingum fæst
avsláttur í prísinum.

Tírsdag hin 3. október 1933.

Kostar kr. 1,50 fjóðringarsíði + Porto. Blaðið
verður bilagð á posthúsinum, brævasnarstøðum
og skrivstovuni. Telf. 143.

7. árg.

Fiskur, fiskiskapur og vísindamenn.

I »Dimmalætting« fyri 23. í hesum stendur upptikin úr »Dagens Nyheder«, ein grein — eitt interview — sum ein danskur blaðmaður hevur haft við fyrstodummannin á rannsóknarferð »Dana«, harra dr. V. Tåning.

Har sigur vísindamaðurin dr. Tåning, at framvið øllum Eysturgroulandi gongur ein ryggur, Barriere, sum typpir fyri, at tann flógvi Atlantshavs sjógvurin ikki sleppur at landinum. Innan fyri henda ryggin gongur so hin kaldi íshavs streymurin, ið ikki loyvir fiski at liva har. Fiskiskapur við Eysturgrounland er tí ikki møguligur fyrr enn ein kemur væl utanfyri ryggin. Tí kann ikki yvirhovur talast um fiskiskap við Gronland — ulla á vestursíðuni.

Er hetta so, er alt tað nógva tosið um at senda skip yvir til Eysturgrounlands til rannsóknar burturspilt, og øll tey hvossu orð sum fallin eru millum okkara partaflokkar, talaði út í tóman heim — ja, um tað er so? Vísindamaðurin hevur talað, men Føroyingar, ið hava verið í Islandi í ár, vita at siga frá Norðmønnum, sum hava vitjað Eysturgrounland ár út og ár inn, at alt havið framvið Eysturgrounland er ríkt, har er fiskur í mongd, teir vita einki um hesa barrieru, sum goymir hitt kalda vatnið inni við land og heldur hitt flógva atlantshavsvatnið burturi. Eitt er vitskapur, eitt annað er áralangar royndir.

Hesin sami vísindamaður hevur við ein mann frá »Kristelig Dagblad« sagt viðvíkjandi sildaveiðir her við oyggjarnar, at »nógva tala hevði verið um stórar møguleikar fyri sildaveiðu við Føroyar; men lær royndir teir á »Dani« hovdu gjørt í so máta, tyktust ikki at vísa á, at her vóru so góð líkindi, sum menn hovdu meint«. —

Stutt, avkubbað, ljóðar henda frágreiðing til hitt danska blaðið, og soleiðs er tað við frágreiðingum til dansk bløð um føroysk víðurskipti í síni heild — og ofta verri enn so, ofta so galið, misvísandi og ógreitt, sum hugast kann.

Vit hava tíværri einki at bera fram her, hesum spurningi viðvíkjandi, men vit lova okkum at vísa á tað, konsul Dethlev Thomsen hevur skrivað í »Tingakrossur«. — Í staðin fyri, sum hin danski vitskamaðurin, at sýna spurningin sildaveiðan við Føroyar burtur í ein krók við

teim orðum, at hetta mál ikki hevur nakran nevneverdan týðning, tekur D. Thomsen málið upp til umróðu og vísir á, at nógva kann gerast, og hvat ið kann gerast. Her er gull at vinna, her er arbeiði at fáa, tað ræður um vilja og dugnaskap — mest tað okkum Føroyingum altíð torvar: viljan til at læra av øðrum. —

Sjálvsagt er peningaspurningurin ikki at gloyma, men ivaleyst fæst peningur eins væl til sildaveiði sum til torskaveiði.

Harra Dithlev Thomsen sigur í grein síni í »Tingakrossur« millum annað soleiðs:

I de færøske Blade findes ofte Beretninger om de mange Millioner Kroner, som Isønderne tjener paa deres Sildefiskeri. Ogsaa paa Færøerne kan der tjenes mange Penge paa Silden. Mange Færingar har indset, at dette er rigtigt, og saa begynder de saa smaat at fiske Sild ved Færøerne. De anskaffer sig Nøtter og Garn, Tønder og Salt, men gælt gaar det alligevel. Silden kan ikke sælges, og naar den alligevel bliver solgt, er Prisen i Reglen saa lav, at Sildeforretningen giver Tab, undertiden stort Tab.

Færingerne er rolige, besindige Folk. De færer ikke op som Trolde af en Tønde, de siger ikke noget, men de er udholdende. Næste Aar prøver de igen, det kunde jo dog være, at de denne Gang var heldigere.

Men nej, det bliver aldrig godt, for der kommer grundigt Orden i Tingene.

Det er mindst 2 forskellige Slags Sild ved Island, den ene gyder i Marts—April, den anden først i Juli. Den islandske Sild er ikke ganske den samme Slags som den norske eller den skotske.

Jeg har spurgte Herr. Dr. Vedel Tåning, Lederen af Danaekspeditionen, som lige er kommet hjem fra Island og Gronland med en lille Visit paa Færøerne, om Sildens Biologi ved Færøerne, og om han ikke hos Autoriteterne, Lagtinget, Bladene og Fiskerne havde forefundet stor Interesse for Sildefiskeriet som ny Næringsvej paa Færøerne. Dr. Tåning er en meget høflig og dygtig Videnskabsmand, som nødig udtaler sig nedsettende om nogen. Han beklagede, at der hidtil havde manglet Tid og Penge til en grundigt Undersøgelse af Sildens Biologi ved Færøerne og vilde meget anbefale, at der til saadanne videnskabelige Undersøgelser hele Aaret rundt blev ansat en ung Zoolog ligesom paa Island. Jeg henledte hans Opmærksomhed paa, at der for Tiden henligger 300 Tønder Færøesild her i København, som er aldeles usælgelige, saa at der altsaa straks er et Materiale, som Undersøgelsen kunde begynde med, hvis altsaa Interessen og Pengene kan fremskaffes. — Doktoren udtalte endvidere, at hvis det skulde vise sig, at

der ikke var »indenlandske« Sild nok lige ved Færøerne, kunde Færingerne i al Fald fiske prima Sild i Drivgarn paa de nærliggende Fiskepladser udenfor det skotske Soterritorium eller ved Island. Om Gronland spurgte jeg ham ikke denne Gang.

Der er fanget baade skotske og islandske Sild ved Færøerne, og man ved, at der findes Sild, der gyder sin Rogn i de færøske Sunde og Fjorde. Hvis man tager nogle Prover af de færøske Sildefønder, vil det sikkert være let at konstatere, om der ogsaa findes en særlig færøsk Sildeægg. En grundigt videnskabelig Undersøgelse, som af Dr. Tåning foreslaet, vil selvfølgelig være nødvendig. Forøvrigt lovede Dr. Tåning at skrive en Afhandling om, hvad der allerede forefindes af videnskabelige Oplysninger om denne Sild. I geleddes bør man vide hvad de skotske Fagmænd, baade de videnskabelige og de praktiske, mener.

I 1922 var Indtægterne af det islandske Sildefiskeri 7¼ Mill. Kr. og fra 1900—1927 er der fisket Sild ved Island for 135 Mill. Kr. Nordmændene lærte Drivgarnsfiskeriet af Hollænderne og Skotter i Aarene 1880—1900. Der blev sendt en Mængde unge Nordmænd til Skotland og Shetlandsøerne. Hvorfor gør Færingerne ikke ligesaa? Det var jo dog Shetlænderne, der lærte Færingerne Kutterfiskeriet, som nu er Færingernes eneste Næringsvej. Med en shetlandske Drivgarns-Dæksbaad kan man sejle Jorden rundt, og de smaa norske Damp- og Motorbaade, som fisker Helleflynder og alle mulige andre Fisk hele Vejen op til Island, er heller ikke dyre Redskaber. Det gælder for Færingerne at tage fat paa nye Næringsveje, inden Spanien lukker for Klippen med Importvanskeligheder eller høj Told.

Om den bedste Tid for Sildefiskeriet har jeg tidligere skrevet. Den skal indskrænkes til 1 eller 2 Maaneder hvert Aar, naar Silden er fedest og bedst. Det retter sig efter, hvornaar den færøske Sild gyder sin Rogn. Men Færingerne fisker og salter Silden paa nesten alle Tider af Aaret. Det er galt, for saa har man ingen Sikkerhed for, at den færøske Sild er af god Kvalitet. Galt er det ogsaa at blande store og smaa Sild sammen i samme Tønde. Køberne forlanger en Standart Vare, ellers vil de ikke købe den til nogen Pris. Secunda Sild kan paa Færøerne koges til Sildeolie og Sildeemel, eller eksporteres fersk eller roget.

Angaaende Behandlingen af Silden kunde der skrives et langt Kapitel. Af Nyheder kan jeg meddele, at Isønderne i Aar har engageret en Mængde skotske Sildepiger, der skal lære dem at gane Silden, saa at alle Indvolde samtidig tages ud. Derefter salter Skotterne Silden i Lage med meget lidt Salt, pakker den meget stramt i Tønderne og forsender den i Skibe

med Kolerum. Denne letsaltede isafkølede skotske Sild forsendes over hele Verden, og har f. Eks. i Italien erobret Markedet fra den norske Sild.

I 1892 begyndte Isønderne at eksportere fersk Sild i Is til Skotland, i 1894 var der en lille Damp »Cimbria« i stadig Fart mellem Islands Østland og Skotland med fersk Sild i Is. Jeg hører, at det ikke altid gaar saa godt med at skaffe tilstrækkelig fersk Fisk til m.s. »Th. Stauning«. Hvorfor ikke fylde op med fersk Sild direkte fra Fiskepladserne paa Færøerne?

Silden kan bruges til mange Ting. De 300 Tdr., som ligger her, burde sorteres, det bedste sælges i hele Tønder, noget sendes til Rogerierne i Hamborg og Antwerpen, og noget hakkes til Sildealat, som er blevet en stor Handelsartikel her.

Men først og fremmest bør Færingerne gaa grundigt til Værks med at lære af deres Naboer baade praktisk og videnskabeligt hvorledes man kan gøre Sildefiskeriet til en lønende Næringsvej.

Dethlev Thomsen

Annie Besant.

Vi meddelte i en lille Notits, at den kendte Teosof Annie Besant er død i en Alder af 86 Aar. — Da der ogsaa her hos os endnu er mange, der kender hendes Navn, vil det maaske interessere at høre lidt om denne mærkelige Kvinde, der i sin Tid var meget omtalt.

Annie Besant (udt. Besnt), blev født 1847 og opnaaede altsaa den høje Alder af 86 Aar. Hun var af irsk Slægt, og den Temperamentsfuldhed, som saa ofte forenes med det irske Blod, gav sig da ogsaa adskillige Udslag i hendes Liv.

Kun 20 Aar gammel blev hun gift med Præsten Frank Besant. Otte Aar varede dette Ægteskab. Annie Besants frittænkte Aand kunde ikke forene sig med de kristelige Dogmer, saaledes som de forkyndtes af hendes Ægtefælle. Tilslidst saa hun ingen anden Udvej end at søge Skilsmisse.

I Datidens England var et saadant Skridt fra en Præstefru forargeligt nok. Værrer blev det, da Annie Besant i de kommende Aar kom i Forbindelse med den kendte Ateist Charles Bradlaugh og sammen med ham aabent agiterede for Frittænkeri.

Saa meget kunde det bigotte England ikke taale. Myndighederne skred ind mod Annie Besant og gjorde det paa en saare grusom Maade: de frakendte hende Retten til at opdrage sin Datter.

Svageren Aander vilde være blevet knust. Annie Besant tog derimod Kampen op mod Livet. Hun begyndte at studere i London. Og hun gik ind i den da frembydende engelske socia-

listiske og faglige Arbejderbevægelse.

For disse Aar af hendes Liv vil Annie Besant altid blive mindet i engelsk Arbejderbevægelse. Sammen med Hyndman og John Burns var hun forrest i Agitationen for det nye »Socialdemokratiske Forbund« og for Socialisme i Fagforeningerne. Da Dokarbejderne i London i 1889 for første Gang gik til Strejke var Annie Besant en af deres livfuldeste Agitatorer. Senere blev det særlig Skolearbejdet, hun tog sig af. Fra 1887—90 var hun Medlem af Skoleradet, valgt af Arbejderne.

Men 1889 indtraadte en Vending, der blev bestemmende for Resten af Annie Besants Liv. Hun traf den teosofisk-spiritistiske Fru Blavatsky. Denne Dame havde dengang i adskillige Aar prædiket en Lære, som hun paastod at faa forkyndt om Nætterne af indiske Vismænd, der kom til hende fra Tibet i overjordisk Skikkelse. Teosofi kaldte hun denne Lære, og hun støttede Propagandaen for den med Handlinger af mirakuløs Karakter, af hvilke adskillige dog senere paastodes at være Svindel.

Annie Besant blev grebet af den teosofiske Læres Tanker om et altomfattende guddommeligt Princip og Sjelvandring og den dermed følgende Forkastelse af den kristelige Tanke om evig Fordømmelse.

Gennem den teosofiske Lære førtes hun til Forbindelse med Indien. Hun oprettede Skoler og virkede paa anden Maade blandt det indiske Folk, skrev ogsaa en Del Boger med Tilknnytning til Indien.

Fra 1907 var Annie Besant øverste Leder af det teosofiske Samfund. I denne Egenskab foretog hun talrige Agitationsrejser Verden rundt, ogsaa i Danmark har hun talt paa disse Rejser.

Et mærkeligt Kapitel i Fru Besants senere Aar er hendes Opdagelse af og derpaa følgende Opdragelse af en indisk Dreng, som hun hævdede skulde blive Verdensfrelser. Denne Dreng er nu voksen. Hans Navn er Krishnamurti. Fornylyt talte han i Norge og blev transmitteret over Oslo Radio.

De allersidste Aar har der været Tavsheds om Annie Besant. Utvivlsomt har de haarde Tider øvet sit Tryk paa hendes Haab om bedre Forhold for Menneskene. Hun var jo nu ogsaa meget gammel. Ved Budskabet om hendes Død vil de mange Mennesker, hun Verden over kom i Berøring med, føle, at Verden er blevet en karakterfuld Skikkelse fattigere. Den socialistiske Arbejderbevægelse vil, uden Hensyn til, om man billiger eller fordømmer hendes teosofiske Virksomhed, takke den unge begejstrede Annie Besant for den Ukuelighed, hun udviste, da det gjaldt at slaa de første Slag for Socialismen og de engelske Arbejdere.

